

Per a què serveix l'art?

À

Els qui ens dediquem a tasques relacionades amb les humanitats (ensenyar literatura, pintar quadres o murals, estudiar la història, compondre peces musicals, analitzar el pensament filosòfic, etc.) sovint hem de respondre a la pregunta "per a què serveix, això que fas, o això que estudies?". I és que, com ja sabem, tot allò que no té una utilitat pràctica fàcilment recognoscible (i, si pot ser, traduïble en forma de beneficis econòmics) ha perdut tot el prestigi en la societat materialista en què vivim. Si sou dels qui creieu que tot el que no genera guanys materials no té importància, potser us aniria bé llegir l'assaig de Nuccio Ordine titulat "La utilitat de l'inútil", publicat en català, fa un parell o tres d'anys, per Quaderns Crema.

Estem, doncs, en condicions de qüestionar-nos, per exemple, per a què serveix l'art? De cap manera! El sol fet que hi hagi qui es fa preguntes com aquestes ens hauria de preocupar moltíssim i ens hauria de fer veure com això ens fa pujar un esglaó (o baixar-lo) en el nostre procés (confio que reversible) de deshumanització. Això vol dir que la pregunta no té resposta? És clar, que en té. L'art és la millor -i de vegades l'única!? manera que els humans tenim per comunicar certes coses, per transmetre sentiments i sensacions, per sacsejar consciències, per expressar veritats, per remoure entranyes... Potser no és el sistema de comunicació més útil, en el sentit pràctic, però és, en tots els sentits, el millor i el més important. Hi ha missatges -prescindibles, des d'un punt de vista pràctic, però absolutament necessaris per a la nostra riquesa com a humans? que només podem fer arribar a través de la ficció literària o de l'expressivitat cromàtica d'un quadre. Hi ha coses, doncs, que només es poden comunicar a través de l'art. Puc imaginar-me (que no vol dir pas que el desitgi) un món sense cases domòtiques, sense coets que arribin a Mart o sense empreses amb grans beneficis que belluguen capital entre els cinc continents... Una humanitat sense tot això, de fet, ja ha existit. Però no m'imagino un món on els humans no expliquin històries, ni s'expressin a través de la plàstica, o no es preguntin sobre els seus orígens i el sentit de l'existència.

Em temo, però, que el món gira ara mateix en un altre sentit. La reivindicació de les humanitats és rebuda habitualment amb un punt de condescendència que, en el fons, amaga un pessimisme. ¿Per què, si no, tothom s'omple la boca de grans paraules sobre les virtuts de la cultura i aplaudeix les manifestacions artístiques, però, a l'hora de la veritat, som ben pocs els qui ens estirem els cabells quan veiem que la literatura, la filosofia o la música van desapareixent -de forma lenta, però constant? dels plans d'estudis?